

Merkel stelt zich niet meer verkiesbaar

Achtergrond - 29 oktober 2018 - Auteur: Marja Verburg

Kanselier Merkel ziet af van een nieuwe termijn als partijvoorzitter. Ook wil ze na 2021 niet opnieuw kanselier worden. Dat zei ze maandagmiddag op een persconferentie in Berlijn. De mededeling komt na de zware nederlaag van de CDU in Hessen zondagavond. Ook Merkels coalitiepartner SPD kreeg bij de deelstaatverkiezingen een harde klap.

"Ik werd niet als kanselier geboren", zei kanselier Merkel maandagmiddag op een persconferentie in Berlijn waarop ze haar vertrek uit de politiek in 2021 aankondigde. Ze werd in 2005 kanselier omdat ze het land wilde dienen, zei ze. Maar de afgelopen maanden werd het werk van haar regering nauwelijks meer waargenomen. "Het beeld dat de regering uitstraalt is onacceptabel", aldus Merkel.

Na de moeizame coalitieonderhandelingen na de verkiezingen van 2017, de ruzies tussen CDU en CSU van afgelopen zomer en nu de verkiezingsnederlagen in Beieren en Hessen, vindt de kanselier dat het zo niet verder kan. "Ik hoop dat we de verkiezingen van gisteren als een cesuur zien, dat we alles ter discussie stellen", zei ze.

Ze zei dat ze al eerder had besloten dat ze niet opnieuw voor het voorzitterschap zou kandideren. Merkel heeft altijd gezegd dat het kanselierschap en het partijvoorzitterschap door dezelfde persoon moeten worden uitgeoefend. Daarom gold het als vanzelfsprekend dat ze zich op het CDU-partijcongres in december als voorzitter zou laten herkiezen. Ze oefent die functie sinds 2000 uit, kanselier werd ze in 2005. Dat ze straks wel kanselier is, maar geen voorzitter meer, noemde Merkel vanmiddag een waagstuk, maar een risico dat ze na afweging van de voor- en nadelen wil nemen.

Nu Merkel afziet van een nieuwe termijn als voorzitter, is de strijd om haar opvolging begonnen

Al vaak is het einde van het tijdperk-Merkel voorspeld. Voorafgaand aan de Bondsdagverkiezingen van vorig jaar schreven Duitse media al over *Merkel-Dämmerung* en Merkel-moeheid. Nu ze afziet van een nieuwe termijn als voorzitter, is de strijd om haar opvolging begonnen. Inmiddels hebben Annegret

Kramp-Karrenbauer, de secretaris-generaal van de CDU, en minister van Gezondheid Jens Spahn zich als kandidaten voor het partijvoorzitterschap gemeld.

Verkiezingen Hessen

Bij de verkiezingen in Hessen verloor de CDU zondag flink en haalde het slechtste resultaat in de deelstaat sinds 1966. Voor die uitslag wordt niet zozeer CDU-minister-president Volker Bouffier verantwoordelijk gehouden, als wel Merkels regering. De helft van de kiezers in Hessen gaf aan de stembusgang aan te grijpen om hun onvrede met de grote coalitie van CDU, CSU en SPD in Berlijn duidelijk te maken. Toch is de CDU de grootste partij in Hessen gebleven en Bouffier kan, zij het met een minieme meerderheid, zijn coalitie met de Groenen voortzetten.

Voor de stabiliteit van Merkels regering is de SPD-nederlaag misschien nog wel gevaarlijker

De SPD kreeg in Hessen ook een flinke klap te verduren. In percentage staan SPD en Groenen gelijk, maar omdat de Groenen 94 (!) stemmen meer haalde, is de SPD nu de derde partij in de deelstaat. Voor de stabiliteit van Merkels regering is die nederlaag misschien nog wel gevaarlijker. Bij de Bondsdagverkiezingen van vorig jaar haalde de SPD het slechtste resultaat ooit: 20,5 procent. Het kostte de partijleiding daarna veel moeite de achterban ervan te overtuigen opnieuw met Merkel te gaan regeren. Sinds de grote coalitie in maart van start is gegaan, hebben de partijen veel strijd met elkaar geleverd, tot groot ongenoegen van de kiezers.

In Beieren werd de SPD op 14 oktober gehalveerd en haalde nog slechts 9,7 procent. In Hessen verloor ze zondag meer dan 10 procent. Steeds luider klinken de stemmen van boze SPD'ers die willen dat de sociaal-democraten uit de regering-Merkel stappen.

SPD-voorzitter Nahles probeerde die ontevredenheid zondagavond te kanaliseren. Ook zij noemde de toestand van de grote coalitie in Berlijn "niet acceptabel". CDU, CSU en SPD moeten snel een plan met goed beleid voor de komende maanden op tafel leggen, zei ze. Als het niet lukt dat beleid uit te voeren, moet de SPD over anderhalf jaar - bij de tussenbalans die de partij bij de coalitieonderhandelingen heeft afgedwongen - beslissen of ze in deze regering wil blijven, aldus Nahles. Met andere woorden: niet nu.

De Groenen

De partijen die profiteren van het verlies van de CDU en de SPD zijn Die Grünen en de Alternative für Deutschland. De rechts-populistische AfD is door de winst in Hessen straks in alle Duitse deelstaatparlementen vertegenwoordigd. De partij haalde vooral veel kiezers bij de CDU weg, maar ook bij de SPD, bleek zondagavond uit peilingen van onderzoeksbureau infratest dimap voor publieke zender ARD.

In de landelijke peilingen zijn de Groenen nu de tweede partij in Duitsland, voor de SPD

De Groenen wisten vooral veel teleurgestelde sociaal-democraten naar zich toe te trekken, maar profiteerden eveneens van de onvrede bij veel CDU-stemmers. Ook in Beieren deden de Groenen het twee weken geleden verrassend goed. De partij heeft populaire politici, zowel landelijk als in de deelstaten, is consistent in haar standpunten en maakt zich sterk voor milieu, onderwijs en betaalbare woningen, thema's die kiezers in Beieren en Hessen volgens de peilingen belangrijk vinden.

In de landelijke peilingen staan de Groenen op rond de 20 procent van de stemmen - boven de SPD die rond de 15 procent schommelt. Daarmee zouden de Groenen nu de tweede partij zijn in Duitsland. Als de SPD uit de regering zou stappen, lijken nieuwe verkiezingen onvermijdelijk en daar heeft geen van de regeringspartijen nu baat bij. CDU, CSU en SPD lijken voorlopig nog tot elkaar veroordeeld.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/28860/merkel-stelt-zich-niet-meer-verkiesbaar>